THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST - Telephones: TRINITY 6830-6831
NATHAN FRIEDLAND, President.
Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913.

TRADES UNION LABEL COUNCIL UNION PRINTING TORONTO 25

מיר האלטען נאך ניט דערביי

ביי דער קאָנזוועגשאָן פון דער ליבעראלער פּארטיי, וועלכע האָט זיך לעצטע וואָך געשלאָסען אין לאנדאָן, אנטאריא, איז אָנגענומען געוואָרען א רעזאָלוציע צו פארלאנגען פון דער רעגיערונג א מאראטאָריום אויף מאָרגעדזשעס אויף א יאָר צייט.

די רעזאָלוציע איז אָנגענומען געוואָרען אין אָנבאָטראכט, אז די לאגע אין לאנד איז ניט קיין גינסטיגע.

א מאָרגעדזש מאראטאָריום מיינט, אז אויב דאָס יאָר ווערט א מאָרגעדזש אויף א הויז פעליג, דאַרף ער ניט באצאָלט ווערען, מען דאַרף בלויז צאָלען פּראָצענט. עס מיינט אויך, אז מען דאַרף דאָס געלט אויפ'ן קרן ניט צאָלען און זיך בלויז באנוגענען מיט צאָלען פּראָצענט.

עס לאָזט זיך גלייבען, אז די רעזאָלוציע איז געווען ניט מער ווי א זשעסט צו אפעלירען צו דער גאלערעי, וואָלט די רעזאָלוציע געפאָדערט, אז א געזעץ זאָל געשאפען ווערען, לוט וועלכען יעדער איינער, וועלכער איז ארבייטסלאָז זאָל ניט דאַרפען צאָלען זיינע חובות, ניט קיין פּראָצענט און ניט קיין קרן, וואָלטען מיר פאָלשטענדיג איינגעשטימט דערמיט. די רעזאָלוציע ווי זי איז, קען העכסטענס ארויסרופען א פאניק אין לאנד אויב זי זאָל דורכגעפירט ווערען אין לעבען.

וועמען קען העלפען א מאראטאָריום?

דעם איינפאכען ארבייטער, דעם ארבייטסלאָזען, דעם האָראָפּאשניק וועט אזא מאראטאָריום ווייניג וואָס העלפען. ניט ער האָט עפּעס, און ניט דאָס, וואָס ער וועט דאַרפען צאָלען, וועט אים העלפען, ווייל ער האָט קיין־מאָל קיינע קרעדיטען ניט געהאט.

די, וועלכע האָבען ריעל עסטייט, די וועלכע דאַרפען צאָלען, האָבען מיט וואָס צו צאָלען, אין קאנאדע פעלט ניט קיין געלט. אין קאנאדע פעלט עפּעס אנדערש.

דער יעצטיגער קריזיס איז ניט קיין רעזולטאט פון דעם, וואָס אונזערע באנק־הייזער האָבען ניט קיין געלט, און ניט צוליעב דעם, וואָס דאָס לאנד האָט ניט קיין געלט. אויב מען זאָל וועלען זיין ערליך צו זיך אליין, מוז מען צוגעבען, אז דער יעצטיגער קריזיס איז א רעזולטאט פון דעם, וואָס מיר האָבען צופיעל, נאָר אין געלט, נאָר אויך אין פּראָדוקטען.

עס איז א פאקט, אז אין די שפּאָר אָפּטיילונגען פון די קאנאדער באנק־הייזער געפינט זיך יעצט טייזענט מיליאָן דאָלאר, וועלכעס איז ניט אקטיוו. מען האָט מורא צו מאַכען אינוועסטמענטס, ווייל די פּראָדוקציע ברענגט ניט און וועט ניט ברענגען די פארלאנגטע פּראָפיטען. צו וואָס־זשע א מאראטאָריום?

ווי געזאָגט, וואָלטען מיר איינגעשטימט צו דער פאָלשטענדיגער אָפּשאפונג פון חובות פאר ארבייטסלאָזע. צייטווייליגע הילף וועט ווייניג העלפען. וואָס א מאראטאָריום וואָלט יעצט געטאָן, איז בלויז פאַרערגערען די יעצטיגע שווערע עקאָנאָמישע לאגע. ווייל די, וועלכע האָבען געלט צו אינוועסטען וואָלטען נאָך מער איינגעצויגען זייערע קעשענעס, נאָך שטייפער זייערע הענט צוזאמענגעדריקט און וואָלטען א דאָלאר פון האנט ניט ארויסגעלאָזען, אין דאָס וואָלט דאָך זיכער קיינעם קיין נוצען ניט געבראכט.

קאנאדע האלט נאָך דערווייל ניט דערביי, זי זאָל פון אן עקאָנאָמישען שטאנדפּונקט דאַרפען דורכפירען א מאָרגעדזש מאראטאָריום.

דער וועג צוריק צום מיטעל־אלטער

געהען מיר צוריק צום מיטעל־אלטער?

ווי עס זעהט אויס פון דער נירענבערג געריכט אנטשיידונג, זענען מיר נאָך פון דעם מיטעל־אלטער ניט ארויס.

א געריכט אין דער שטאָדט נירענבערג, דייטשלאנד, האָט ארויסגעטראָגען אן אורטייל, אז דער שולחן ערוך הייסט די אידען אומבריינגען קריסטען. עס איז דאריבער קיין וואונדער ניט וואָס אידען טוען עס.

דאָס דייטשע געריכט האָט דעם אורטייל ארויסגעטראָגען אין דעם פּראָצעס פון דעם אידישען דאקטאָר וואסערמאן געגען דעם רעדאקטאָר פון דער אנטיסעמיטישער היטלעריסטישער צייטונג "דער שטורם". אין וועלכער עס איז געשריבען געווען, אז דער דאקטאָר האָט באוואוסטזיניג געלאָזען שטאַרבען א קריסטליכע פרוי "ווייל דער שולחן ערוך הייסט אידען אזוי טאָן".

קארל האלץ, דער רעדאקטאָר פון דער צייטונג האָט זיך פאַרטיידיגט דערמיט, וואָס ער האָט געבראכט עקספּערטען, וועלכע האָבען געשוואוירען, אז די אידען ווערען פון זייערע געזעצען אינספּירירט אומצוברייגען קריסטען. ערזיך בישאָף און פּראָפעסאָר געטסבערגער האָבען געשוואוירען, אז דאָס איז אמת.

איז נאָך פאַרשטענדליך, ווען עס געפינען זיך אזעלכע פינסטערע כחות ווי היטלער און זיינע משרתים, ווען עס הויפּט ציעל אין לעבען איז צו מאכען פּאָגראָמען אויף אידען, ווייל זיי דורשטען נאָך בלוט, און ווען קיין אידען וואָלטען אויף דער וועלט ניט געווען, וואָלטען זיי געזוכט אנדערע קרבנות.

איז אויך פאַרשטענדליך, אז עס געפינען זיך אזעלכע "געלערנטע", וועלכע זענען אזוי "קלאָר" אין שולחן ערוך, אז זיי ווייסען וואָס דאָרטען איז געשריבען, און אז עס איז דאָס א געזעץ פאר אידען אומצוברייגען קריסטען, אז זיי זענען אזעלכע חכמים איז דאָך ניט שייך, אָבער אז א געריכט זאָל אָפיציעל ארויסגעבען אזא אנטשיידונג, האָט גיכער געפאָסט פאר שפּאניע מיט פיער הונדערט יאָר צוריק, איידער פאר דער פילאָזאָפישער דייטשלאנד אין 1931.

מיר ווייסען, אז דאָס איז אן איזאָלירטער פאַל אין א שטאָדט ווי נירענבערג, אין עס קען ניט אָנגענומען ווערען אלס ביישפּיעל פאר גאנץ דייטשלאנד. עס איז אָבער ווערט צו באמערקען וועלכער שטראָם פון אנטיסעמיטיזם עס פאַרשפּרייט זיך יעצט אין דעם לאנד פון פילאָזאָפישען אנטיסעמיטיזם.

א פאשיסטישע כוואליע האָט זיך יעצט פאַרשפּרייט אין באדראָהעט צו פאַרברינגען גאנץ דייטשלאנד. די דאָזיגע פאַרניכטענדע כוואליע טרעפט, ווי אין אלע פאלען, די שוואכערע עלעמענטען, אין ווער איז נאָך אזוי שוואך ווי די אידען זענען עס יעצט אין דייטשלאנד.

דער עקאָנאָמישער קריזיס, און די קלאַמערען, אין וועלכע גאנץ דייטשלאנד האלט זיך אין צאפלען אין די לעצטע צעהן יאָר, זענען אויך ניט קיין קליינע פאקטאָרען אין דעם, וואָס גאנץ דייטשלאנד איז אין א כאָאָס־צושטאנד. אין אין אזא צושטאנד קען אלעס פאַסירען. מען כאַפּט זיך אָן אין דאָס אומגלויבליכסטע, אין דאָס לעכערליכסטע, און מען מאַכט אָן אישו דערפון.

דאָס וואָס עס האָט פאַסירט אין נירענבערער געריכט, איז כאראקטעריסטיש פאר דעם, וואָס עס הערשט יעצט אין דייטשלאנד און פאר די עקסטרימען, צו וועלכע מענשען זענען גרייט צו געהן. מען איז גרייט זיך אומקערען צוריק צום מיטעל־אלטער, אבי ענדערען די יעצטיגע לאגע, אבי אנטליפען פון דאָס, וואָס עס איז יעצט.

צדקה

(טענליכע שמועסען)
פון יצחקי

נעכטען אוועגט בין איך געזעסען ביים צדקה־פעדעראציע באנקעט אין קינג עדוואַרד האָטעל אלס דער פאַרטרעטער פון "זשורנאל".

ניט קיין באריכט וועגען וואָס דאָרט איז פאָרגעקומען בין איך איצט אויסען צו שרייבען. דאָס וועט דער לעזער געפינען אויף אן אנדער פּלאַץ אין אונזער היינטיגער אויסגאבע. איך וויל איצט שרייבען וועגען עפּעס גאנץ אנדערעס.

בין איך מיר געזעסען נעכטען אוועגט ביים באנקעט און האָב באטראכט די רייך געקליידעטע נעסט, וועלכע זענען געקומען ארויסווייזען זייער ברייטהארציגקייט און ציינען וואָס זיי קענען טאָן, — ווען זיי ווילען נאָר — פאר די ארימע ברידער נעבאך, און איך האָב זיך אויך צוגעהערט צו די ווארימע, שעהנע רעדעס וועלכע זיינען געהאלטען געווארען אויפ'ן חשבון פון די זעלבע "ארימע ברידער"...

און איך בין זיך מודה, אז עס האָט מיך ארומגעכאפּט אנרויל.

איך האָב זיך דערוואוסט אז מיר האָבען ווירקליך א סך אידישע ארימע לייט וועלכע קומען אָן נאָך צדקה...

קוקענדיג אויף די רייך - נעקליידעטע געסט ביי די שעהן־געדעקטע טישען האָב איך געפיהלט אז ניט אויף קיין שמחה זענען מיר דאָך געקומען, נאָר צו באדויערען דעם גורל פון די ברוויטלאָזע אידישע משפחות אין טאראנטאָ.

דער אמת איז, אז איך האָב שטענדיג געלעזען אז די צדקה־פעדעראציע אין טאראנטאָ עקזיסטירט ניט אומזיסט, אָבער איך האָב ניט געוואוסט ביז נעכטען אוועגט אויס די האנט, איז אזוי אומגעהויער גרויס ווי עס איז אין דער ווירקליכקייט.

און די צאָהל איז, (אידישע קינדער), גרויס, זעהר גרויס.

* * *

ווער זיינען זיי, די צדקה נעהמער?

אין סאוויעט־רוסלאנד איז פאראן פאר זיי א ספּעציעל־צוגעגרייטער, ספּעציעל צוגעשניטענער אויסגעפּרעסטער און אנגעטאנענער־נאָמען.

"דעקלאסירטע". אזוי הייסען זיי דאָרט. אָבער ווי אזוי הייסען זיי ביי אונז?

זענען זיי ווירקליך שנאָרערס, בעטלערס, הויז־צו־הויז־ארימעלייט פון געבוי־רען־אָן?

איהר אליין ווייסט אז ניין, און מיין באשעטיגונג וועט דאריבער זיין דאָ אן איבערגיג זאַך.

זיי, אָט די אלע צדקה־נעהמער, זענען אין גרעסטען טייל נעווענענע ארבייטער. זיי זיינען קרבנות פון עדיסאָנס מאשיניזאציע־פּאָכע. זיי זיינען קרבנות פון פארשידענע קראנקהייטען. זיי זענען קרבנות פון דער אלגעמיינער איצטיגער סיסטעם.

נעהמ רעדט זיך דורך אדרבא, מיט יעדען איינעם פון די דאָזיגע צדקה־נעהמער אויסקליבען פאר זיך בעסער — דעם גרינגען דאָלאר פון צדקה אָדער דעם שווערען דאָלאר פון ארבייט. וועט אייך יעדער איינער אָנקוקען ווי משוגע.

— וואָס זשע אליין פארשטעהט איהר דען ניט האָ? — אָט אזוי וועט מען אייך איבערפרעגען מיט א פראגע אויף א פראגע.

אזוי ווי די אידישע טבע איז...

* * *

בין איך מיר געזעסען נעכטען אוועגט ביים פּרעס־טיש פון'ם צדקה־פעדעראציע באנקעט אין קינג עדוואַרד האָטעל, און בעת איך האָב פאַרצייכענט די געלונגענע באמערקונגען פון איינינע רעדנער וועגען די "ארומע ברידער נעבאך", און בעת איך האָב אויך פאַרצייכענט די באדייטענדע סומען וועלכע זענען, אויף אזא ברייטהארציגען אופן ביינגעשטייערט געווארען פון די פארשידענע מנדבים, האָב איך געטראכט אָט די דאָזיגע געדאנקען.

א יד האָב אָבער אויך ניט פארגעסען צו טראכטען אז דער איצטיגער אידישער צדקה־נעהמער און געווענענע ארבייטער וועלכער איז א קרבן פון עדיסאָנס מאשיניזאציע־פּאָכע, פון פארשיידענע קראנקהייטען און פון דער אלגעמיינער סיסטעם בכלל, איז אויך א קרבן פון נאָך עפּעס, און דאָס איז — פון זיין אידישען נאָז.

אי, די נאָז, די נאָז . . .

אפשר וואָלט ער זיך ערגעץ, ווי עס איז צוגעשלאָגען, שטעהט איהם אָבער די נאָז אין ווע... אונזערע קריסטליכע שכנים — איך מיין די ארבייטסלאָזע קריסטליכע שכנים אונזערע — זיי, ווייסען ניט פון דעם...

* * *

און פאר זיי, פאר די דאָזיגע הונדערטער אידישע קרבנות, איז דאָך די צדקה פעדעראציע א ווירקליכער פּאָקעל אין זייער מורא'דיגער פינסטערניש.

מען מען זיך האָבען אלע אנטיפּאַטיען פאר צדקה וועלכעס דעגענערירט אין בוינט איין דעם שטאָלצסטען רוקען.

אָבער די רעטונגס־אַרבייט פון דער פעדעראציע טאר פונדעסטוועגען ניט דער סוכות איז היי יאָהר ארומגעגאנגען אין לאנד רוהיג און געמיטליך. איבערהויפּט האָט זיך דאָס "געמיטליכקייט" אנגעזעהן אין תל אביב. ס'ה האָט אבער אינ'ם טאנצען געפעהלט דער ברען אינ'ם הלוצישען טאנץ. דער בעקאנטער "לרקוד ולשתות עד אין סוף". די טענץ זענען צוגענאנגען מעהר סאליד און מעהר ניכטער ווי אין ימים טובים פון די פריי־הערדיגע יאָהרען.

אפילו דער "שמחת תורה" איז אויך געווען היי יאָהר סאליד און ניכטער. מען זאָגט אז דאָס איז געשעהן צוליעב דעם ווייל ביאליק איז היי־יאָהר ניט אין דער היים.

אנדערע נעהמען אָן די סיבה ווייל עס איז שוין לאנג ניט געווען קיין נייע עליה. (אָהן א נייער עליה שפּירט מען זיך אין ארץ ישראל איבערהויפּט נידער־געשלאָגען און מרה־שחורה'דיג).

אביסעל פרעהליכער איז געווען מוצאי יום טוב אין אוועגט. די אפערע געביידע און אויס'ן גריסען פראנט באלקאָן האָבען זיך אויסגעוועגט דער ארקעסטער פון דיי־פייער־לעשער און האָט געשפּיעלט שעה־נע אידישע נגונים.

עס האָט זיך באלד פאראזאמעלט אן עולם יונגווארג פון עסליכע טויזענט מאן וועלכע האָבען זיך פאַרפלאָכטען אין רער־לאָך און האָבען געטאנצט. איבערן באל־קאָן פון דער אפערע האָט געלייכטען אן עלעקטרישער אויפשריפט: "חג־שמח".

אגב: כאָטש ביאליק איז ניטא אין דער היים, האָבען זיך דאָך שמחת־תורה אוועגט פאראזאמעלט אין זיין הויז כמעט אלע בעדייטענדע שריפטשטעלער פון שטאָדט מיט די עסקנים, און סתם מקורבים פון ביאליק'ן.

דער עולם האָט קודם כל ניט געוואָלט משמח זיין די יעהרליכע טראדיציע און באנעענען זיך אין ביאליקס הויז, און צווייטענס אין מען קעקומען אָפּגעבען כבוד דער נאָבעלער פרוי פון דעם גרויסען דיכטער, וועלכע איז ערשט היינטיגע וואָך צוריק געקומען פון אויס־לאנד.

* * *

עס ווערען געמאכט גרויסע פאַרבע־רייטונגען צו דער "לעוואנטישער מעסע", וועלכע דאָרף געעפענט ווערען היינטיגען פאר פסח אין תל אביב.

די "לעוואנטישע מעסע" (יאריד המזרח) דאָרף געעפענט צו ווערען דעם זיבענטען אפּריל, אין תל אביב, און וועט דויערען ביז'ן דרייסיגסטען אפּריל. לויט'ן פאַרנעהם אָבער, פון דער דאָזיגער אויס־שטעלונג איז צו זעהן, דאָס די איניציאָ־טאָרען האָבען זיך פאַרמאָסטען אויף עפּעס גראנדיעזעס. און אויב עס וועט זיי געלינגען אלץ צו רעאליזירען — וועט דאָס זיין פּיעל מעהר ווי א לעוואנטישע מעסע. עס וועט זיין ריכטיגער געזאָגט — א שטיק וועלט יאריד...

די לעוואנטישע מעסע וועט פאָרקומען אין תל אביב אין די בעקאנטע גע־ביידעס פון דער "תערוכה".

אזוי ווי אָבער יענע געביידעס שטע־לען זיך ארויס פאר צוי קליין און ענג לגבי דער איצטיגער אונטערנעהמונג, זע־נען די איניציאָטאָרען (די מסחר ותעשיה לייט) צוגעטראָטען צום אויפבויען א ריי־הע נייע געביידעס, אויף די נאָהענטע פּלעצער פון אָרום דער "תערוכה".

לויט ווי מען זאָגט מיר, ווערען איצ־טער צו געבויט נייע בנינים פינף מאָהל אזוי פיעל ווי די ביז איצטיגע. עס איז אויך ווי געזאָגט, בעדייטענד פאַרגרע־סערט געוואָרען דער שטח פון'ם פּלאַץ פאר די אויפגעבויטע פּאוויליאָנען און צו־זאמען מיט דער אלטער תערוכה וועט דער שטח דערגרייכען די צאָהל פון פונ־ציג טויזענט קוואַדראַט־מעטער.

די דאָזיגע פאַרגרעסערונג ווערט גע־מאכט צוליעב דער פאַרגעזעהענער גרויס־סער פרעקווענץ פון דער "לעוואנטישער מעססע".

צוריק מיט צוויי יאָהר האָבען זיך אין דער "תערוכה" בעטייליגט קוים הונ־דערטער מיט זעקס און צוואנציג אויס־לענדישע פירמעס, וועלכע וועלען קומען קיין תל אביב אויסשטעלען זייערע סחורות.

תל אביב ווערט וואָס אמאָל מעהר דער טויער צום נאנצען נאָהענטען מזרח". די מסחר־ותעשיה לייט האָבען דעלעגירט זייערע פעהיגסטע מיטגלידער קיין אויס־לאנד אויף צו אניטידען די פאברייקאנטען אז זיי זאָלען אנטייל נעהמען אין דער "לעוואנטישער מעססע" אין תל אביב.

הער שלמה יפה האָט בעארבייט אי־טאליען און איז געפאָהרען קיין פראנק־רייך.

הער קאץ געפינט זיך אין בעלגיען.

דר. יוליוס בערגער — אין דייטש־לאנד, און דאָ אויפ'ן פּלאַץ זיצט דער ענערגישער הער יעוועזעראו ארומגערינ־נעלט מיט א שטאב פעהיגע יונגע־לייט און פיהרט אָן מיט דער ארבייט.

ווי איך הער זאָלען זיי שוין האָבען אויסגעווירקט ביי דער רעגיערונג גרויסע הנחות פאר דער סעסע.

קודם כל האָט די רעגיערונג נאָכ־גענעבען זייער פאַדערונג וועגען ערמע־סיגונג פון 50 פּראָצענט פון דעם באהנ־טאריף במשך די דריי וואָכען פון דער מעססע.

צווייטענס האָט די רעגיערונג אויך מסכים געווען צו בעקומען פון די אויס־לענדישע אויסשטעלער דעם צאָהל ערשט נאָכ'ן פאַרקויף פון דער אויסגעשטעלטער סחורה, און דרייטענס האָט די רעגיערונג אויסגעדרוקט איהר גרייטקייט צו ערטייר־לען בחנם וויזעס פאר די יעניגע וואָס וועלען אהער קומען צו דער "מעסע". די רעגיערונג פאַדערט נאָר א נאראנטיע דאָס מען זאָל ניט אויסנוצען די מעסע וויזע אויף צו וועלען שפּעטער פאַרבייבען אין לאנד.

אויך די שיפס געזעלשאפטען האָ־בען פאַרשפּראָכען גרויסע ערמעסיגקייט־טען. מען רעדט פון 25 ביז 30 פּראָ־צענט הנחות אויף כמעט אלע שיפען וואָס קורסירען קיין ארץ ישראל. עס זענען פאראן אויך באהן הנחות אין רומענען און אין אנדערע לענדער. מיט איין וואָרט יזצען ביי דער שיסעל אין ירושלים וויללען ניט פאָלגען.

הכלל, עס איז ווידער געוואָרען א געשריי מיט א געטומעל, גוטע מענשען

(פאָרזעצונג אויף פּיידזש 5)

וואָס איך הער און זעה אין ארץ ישראל

(פון אונזער ספּעציעלען קאָרעספּאָנדענט) י. ל. וואהלמאן (תל אביב)

די אינציאטאָרען פון דער מעסע פּראָיעקטירען אויך וועגען וויכטיגע קול־טורעלע ענינים, וואָס זאָלען פאָרקומען "אין איין וועגס" און "דרך אגב". אויף דער מעססע. נאטירליך אז דאָס איז ניט דאָס סאמע וויכטיגסטע.

איצטער איז אונז וויכטיג דאָס ענט־שטעהען און דאָס ענטוויקלען פון תל אביב אלס א סטאביליער האנדעלס־צענטער, און פאַרקניפּונגס פּונקט פאר'ן מערב ניט'ן מזרח.

לאָמיר זיך אויסאַרבייטען איצטער וואָס מער גשמיות, וואָרום וועגען רוחניות איז ביי אונז די דאגה פיעל קלענער.

רוחניות וועט שוין ווי עס איז ביי אונז קלעקען...

* * *

דער טעכניקוס אין חיפה האָט ענ־ליך געזייגענט, און ער איז אויף וויי־טער פאַרבליבען אלס הויך שולחע.

ווי בעקאנט געהט עס א געוויסער גרופּע אין ירושלים מיט אין לעבען, דויקא נאָר אז דער טעכניקוס אין חיפה זאָל דעגראדירט ווערען אויף א מיטעל־שולחע. פאר וואָס זיי ווילען עס אזוי? איז שוין גענוג גערעדט און געשריבען גע־וואָרען.

די דאָזיגע לייט האָבען אויך אויפ'ן קאָנגרעס געקעמפט פאר דער אידעע פון דעם טעכניקוס אלס מיטעלשולע. און נאָ־טיריליך דאָס דער קאָנגרעס האָט זייערע אונבעגרינדעטע טענען אָפּגעוואָרפען, און האָט באשטעטיגט דעם טעכניקוס אין זיין ביז איצטיגער פּראָגראמע אלס הויך־שולע. נאָר ווען עס איז געקומען צו די וויזע פאָדערונגען פאר די סטודענטען פון אויסלאנד האָבען יענע לייט ווידער זיך אקעגענגעשטעלט.

דער קאָנגרעס האָט טאקע געמעגט אָנגענעהמען זיין בעשלוס, זיי אָבער וואָס יזצען ביי דער שיסעל אין ירושלים וויללען ניט פאָלגען.

הכלל, עס איז ווידער געוואָרען א געשריי מיט א געטומעל, גוטע מענשען זייערע פעהיגסטע מיטגלידער קיין אויס־לאנד אויף צו אניטידען די פאברייקאנטען אז זיי זאָלען אנטייל נעהמען אין דער "לעוואנטישער מעססע" אין תל אביב.

הער שלמה יפה האָט בעארבייט אי־טאליען און איז געפאָהרען קיין פראנק־רייך.

הער קאץ געפינט זיך אין בעלגיען.

דר. יוליוס בערגער — אין דייטש־לאנד, און דאָ אויפ'ן פּלאַץ זיצט דער ענערגישער הער יעוועזעראו ארומגערינ־נעלט מיט א שטאב פעהיגע יונגע־לייט און פיהרט אָן מיט דער ארבייט.

ווי איך הער זאָלען זיי שוין האָבען אויסגעווירקט ביי דער רעגיערונג גרויסע הנחות פאר דער סעסע.

קודם כל האָט די רעגיערונג נאָכ־גענעבען זייער פאַדערונג וועגען ערמע־סיגונג פון 50 פּראָצענט פון דעם באהנ־טאריף במשך די דריי וואָכען פון דער מעססע.

צווייטענס האָט די רעגיערונג אויך מסכים געווען צו בעקומען פון די אויס־לענדישע אויסשטעלער דעם צאָהל ערשט נאָכ'ן פאַרקויף פון דער אויסגעשטעלטער סחורה, און דרייטענס האָט די רעגיערונג אויסגעדרוקט איהר גרייטקייט צו ערטייר־לען בחנם וויזעס פאר די יעניגע וואָס וועלען אהער קומען צו דער "מעסע". די רעגיערונג פאַדערט נאָר א נאראנטיע דאָס מען זאָל ניט אויסנוצען די מעסע וויזע אויף צו וועלען שפּעטער פאַרבלייבען אין לאנד.

אויך די שיפס געזעלשאפטען האָ־בען פאַרשפּראָכען גרויסע ערמעסיגקייט־טען. מען רעדט פון 25 ביז 30 פּראָ־צענט הנחות אויף כמעט אלע שיפען וואָס קורסירען קיין ארץ ישראל. עס זענען פאראן אויך באהן הנחות אין רומענען און אין אנדערע לענדער. מיט איין וואָרט אין אין אנדערע פּראָצענטן פאר יעדען פּרט, אום די מעסע זאָל קענען ווערען צאָהלדייך בעזוכט. ווי איך הער, האָט די ידיעה ווערען א גרויסער וואָרען אויסשטעלונג פון טויזענטער אויסלענדישע פירמעס זיך ווייט צוקלונגען אין די האנדעלס־קרייזען פון דעם גאנצען נאָהענטען מזרח. און עס איז צו ערוואַרטען א מאסען בע־טייליגונג פון די סיריש סוחרים מיט די איראקער און פערסיאנער. א זאַך וואָס איז אגב אויך זעהר וויכטיג פאר אונזער אייגענער אינדוסטריע.

די אינציאטאָרען פון דער מעסע פּראָיעקטירען אויך וועגען וויכטיגע קול־טורעלע ענינים, וואָס זאָלען פאָרקומען "אין איין וועגס" און "דרך אגב". אויף דער מעססע. נאטירליך אז דאָס איז ניט דאָס סאמע וויכטיגסטע.

איצטער איז אונז וויכטיג דאָס ענט־שטעהען און דאָס ענטוויקלען פון תל אביב אלס א סטאביליער האנדעלס־צענטער, און פאַרקניפּונגס פּונקט פאר'ן מערב ניט'ן מזרח.

לאָמיר זיך אויסאַרבייטען איצטער וואָס מער גשמיות, וואָרום וועגען רוחניות איז ביי אונז די דאגה פיעל קלענער.

רוחניות וועט שוין ווי עס איז ביי אונז קלעקען...

* * *

דער טעכניקוס אין חיפה האָט ענ־ליך געזייגענט, און ער איז אויף וויי־טער פאַרבליבען אלס הויך שולחע.

ווי בעקאנט געהט עס א געוויסער גרופּע אין ירושלים מיט אין לעבען, דויקא נאָר אז דער טעכניקוס אין חיפה זאָל דעגראדירט ווערען אויף א מיטעל־שולחע. פאר וואָס זיי ווילען עס אזוי? איז שוין גענוג גערעדט און געשריבען גע־וואָרען.

די דאָזיגע לייט האָבען אויך אויפ'ן קאָנגרעס געקעמפט פאר דער אידעע פון דעם טעכניקוס אלס מיטעלשולע. און נאָ־טיריליך דאָס דער קאָנגרעס האָט זייערע אונבעגרינדעטע טענען אָפּגעוואָרפען, און האָט באשטעטיגט דעם טעכניקוס אין זיין ביז איצטיגער פּראָגראמע אלס הויך־שולע. נאָר ווען עס איז געקומען צו די וויזע פאָדערונגען פאר די סטודענטען פון אויסלאנד האָבען יענע לייט ווידער זיך אקעגענגעשטעלט.

דער קאָנגרעס האָט טאקע געמעגט אָנגענעהמען זיין בעשלוס, זיי אָבער וואָס יזצען ביי דער שיסעל אין ירושלים וויללען ניט פאָלגען.

הכלל, עס איז ווידער געוואָרען א געשריי מיט א געטומעל, גוטע מענשען

דייטשלאנד איז דאָס לאנד פון וויסענשאפט און געלערטע
אבער אויך פון גאליגען אנטיסעמיטיזם

פון י. מאלין

אלץ קומט פון דייטשלאנד, אדער ווי דאָס דייטשע לידעל זאָגט: דייטשלאנד, דייטשלאנד איבער אלעס.

קיינער וועט, חלילה, ניט וואָגען צו אונטערשעצען די גרויסע פאַרדינסטען פון די דייטשע וויסענשאפטער, דייטשע געלעהרטע. אויף אלע געביטען פון מענש־ליכען פראָגרעס. אומעטום ווארפט זיך אין די אויגען דער שווער־געוויכטיגער, העל־אויגיקער, אביסעל פלעגמאטישער, אבער דאָך געשיקטער און געוואָגטער "מיבעל", מיט זיין הויכען שטערען, בלאנדע האָר און מאָנכעס מאל שוין צו־פיעל סאַרקאַסטישען שמייכעלע. אין די פון אפריקא, אין די ברייטע וויסטענ־ווילדע אומדורכדרינגבארע דזשאנגלס אין די ברייטע וויסטענ־שען פון אזיע, אויף די שפּיצען פון דיהימאלאיען, זיהרענען און אנדערע הויכע בערג: איבער די וואָלקענס אויף לוט־שיפען, אין די לאבאראטאָריעס, אין די קאבינעטען, וואו מען קנייטשט דיי שטע־רענס און מען צערעכט די קעפּ איבער גוואלדיגע פּראבלעמען — א ווינקעל איז, דאָכט זיך ניטאָ אין לעבען, וואו דער דייטשער נייסט איז אהין ניט אריינגע־דרונגען, וואו ער זאָל ניט האָבען אוועק־געלייגט זיין שווערען שטעמפּעל, וואָס דערמאנט אביסעלע אן שפּאָרען, קאָזאָר־מישער פּינקטליכקייט און ספּעציפיש־דייטשער אָנגעוויגענקייט.

פאַרנעהמט ער טאָקע, דער "האָכגע־בילדעטער פריטץ", דעם אויבענאָן אין די וויסענשאפטליכע קרייזען, אין די פאר־שידענע אקאָדעמיעס. דייטשע מוזיק איז ערהאבען, דייטשע געלערטקייט איז גרענעצלאָז, דער דייטשער טיפער מח האָט קוים־קוים א פאַרגלייך. און ווי לאַנג איז דאָס געווען, ווען אפילו אויף דעם מיל־טערישען זעבים האָט דייטשלאנד אר־ברענגעאָגט די גאנצע וועלט און איהר לעצטער "קאָזער" האָט מיט דעם אמת'ן אתה בחרתנו שטאָלץ אויסגעשריען: "מיר וועלען קעמפען מיט דער גאנצער וועלט!"

מען דאַרף זיין א דייטש, אזוינע מר־טיג־פרעגע ווערטער ארויסצוזאָגען. דאָס איז געוויס ווייט פון באשיידענהייט. אזוינס האָט אמאָל געקענט זאָגען די אל־טע רוים, דער גרויסער אלעקסאנדער פון מוקדון. נאָפּאָלעאָן דער קאָרסיקאנער האָט אבער ווייניגער גערעדט — גע־פעהלט האָט איהם דייטשע חוצפּה, האָט ער דערפאר א סך אויפגעטאָן. ווער ווייסט, ווען וויילהעלם וואָלט ווייניגער געפאָלעפּלט, וואָלטען די דייטשען אפשר אויך ארויס די זיגער פון'ם וועלט־קריעג. האָט אבער דאָס שיקזאל אנדערש גע־וואָלט און דייטשלאנד איז געשלאָגען גע־וואָרען צוליעב איהר אחשורוש. ווארום אויב א קעניג — א דייטשער אפילו — קען ארויסרופען די גאנצע וועלט צו א קאמף, פאַרדינט ער קיין אנדער נאָמען ניט ווי אחשורוש, דער טיפּישער טיפּוש פון דער ביבלישער מגילת אסתר.

קיין וואונדער ניט, וואָס דער דייטש האלט אזוי פאַרריסען דעם קאָפּ און זיינע וואנצעס. וואָס קוקען אויס ווי א קדמא ואלא. אזוי עוות'דיג, ווי זיי וואָלטען געזאָגט: דרך ארץ, לייד־אקעס. איך בין דער קעניג פון דער וויסענשאפט, טאָ ניט מיר אָפּ כבוד, ווי איך פאַרדיין. און אויב איהר וועט דאָס מיר ניט געבען מיט גוטען, וועל איך דאָס נעהמען מיט גוואלד, וואָ־רים איך בין א דייטש. איך טרעט מיט פעסטע טריט צו מיינע אָנגעצייכענטע ציעלען, איך שרעק זיך פאר קיין זאַך ניט, ביז איך ערדייך זיי — איך בין א דייטש.

און דער דייטשער נאָמען וועט דאָ־ריבער לדורי דורות זיין באריהמט פון מזרח ביז מערב און פון צפון ביז דרום. דער דייטש האָט געגעבען דעם גרעסטען בייטראג צו דער ציוויליזאציע. צו דער מאָדערנער וויסענשאפט, צו די זיבען וואונדער פון ניינצעהנטען און צוואנציג־סטען יאָהרהונדערט. זיין נאָמען וועט שיינען אלס דאָס פאַטערלאנד פון וואָ־נער אנן מארבער; געטהע, שילער און היינע און אזוי ווייטער און אזוי ווייטער. אבער מיט נאָך א זאַך האָט זיך דייטש־לאנד באריהמט געמאכט, מיט נאָך א בייטראג פאר דער גרויסער וועלט, א בייטראג, וואָס די גרויסע וועלט וואָלט איהר זיכער מוחל געווען במחילה גמורה, ווען זי טוט עס ניט — דאָס איז דער וויסענשאפטליכער אנטיסעמיטיזם, וועל־מעס וויגעלע איז דייטשלאנד.

אנטיסעמיטען זענען אודאי געווען פאר די דייטשען, נאָך איידער מען האָט נאָר געוואוסט וועגען זיי. שוין אין דעם מיט מאראַ איז א מלאך אין פאַרגלייך מיט די היטלעריסטען אין באגדאָן. כמלעניצקי — א צדיק תמיד געגען איהם. געווען אין דער געשיכטע פון אידען שונאי ישראל, וואָס זענען דערנאָך געוואָרען בעלי־תשובה, האָבען חרטה געהאט אויף זייערע מעשים. א שטעקער, א פּיקלער, א דרר־מאָן, א היטלער אזעלכע וועלען קיינמאָל ניט לאָזט שלאָגען קיין אשמנא, ביז אין דורכגעזאפּט מיט דאָס, אכזריות און גאָל. דער דייטשער נאָמען וועט טאקע שיינען אין דער געשיכטע פון מענשהייט און פּראָגרעס, אבער דער טונקעלער פלעק פאר שאפען דעם וויסענשאפטליכען אנ־טיסעמיטיזם וועט קיינמאָל ניט אָפּגעוואַ־שען ווערען פון איהם. און וועט צו דעם שיינען דייטשען כבוד צוגעבען א סך אום'כבוד.

אין דער דייטשער נאָמען וועט דאָ־ריבער לדורי דורות זיין באריהמט פון מזרח ביז מערב און פון צפון ביז דרום. דער דייטש האָט געגעבען דעם גרעסטען בייטראג צו דער ציוויליזאציע. צו דער מאָדערנער וויסענשאפט, צו די זיבען וואונדער פון ניינצעהנטען און צוואנציג־סטען יאָהרהונדערט. זיין נאָמען וועט שיינען אלס דאָס פאַטערלאנד פון וואָ